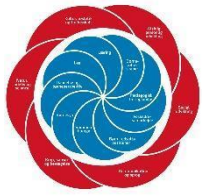
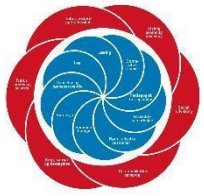

Indholdsfortegnelse

Indledning	3
Lovgrundlag	3
Præsentation af tilbuddet	4
Friskolen i Thorlund med Naturbørnehave og Naturvuggestue	4
Formål	4
Naturbørnehaven og -vuggestuen vægter	4
I dagligdagen fokuseres der på	4
Det grønne flag	5
Vi er	5
Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen	6
Sådan gør vi hos os	6
Eksempler	8
Læringsmiljøet understøtter børns brede læring	9
Børns brede læring på tværs af temaerne	10
Sådan gør vi hos os	10
Eksempler	10
Børns brede læring inden for temaerne	10
Alsidig personlig udvikling	10
Sådan gør vi hos os	11
Eksempler	11
Social udvikling	11
Sådan gør vi hos os	12
Eksempler	12
Kommunikation og sprog	12
Sådan gør vi hos os	13
Eksempler	13
Krop, sanser og bevægelse	14
Sådan gør vi hos os	14
Eksempler	14
Natur, udeliv og science	15
Sådan gør vi hos os	15
Eksempler	16
Kultur, æstetik og fællesskab	16
Sådan gør vi hos os	17

Eksempler	17
Børn i udsatte positioner	18
Sådan gør vi hos os	18
Eksempler	18
Sådan gør vi hos os	19
Eksempler	19
Inddragelse af lokalmiljøet	20
Sådan gør vi hos os	20
Eksempler	20
Sammenhæng til børnehaveklassen	21
Sådan gør vi hos os	21
Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	21
Sådan gør vi hos os	21
Eksempler	22

Indledning

I denne læreplan beskriver vi, hvordan vi arbejder med pædagogisk kvalitet hos os. Denne læreplan skal læses i sammenhængen med "Den styrkede pædagogiske læreplan – Rammer og indhold". Læreplanen er udarbejdet for både Naturbørnehaven og –vuggestuen sammen.

Når teksten er sort, er det gældende både for Naturbørnehaven og –vuggestuen.

Når teksten er lilla der det kun gældende for Naturbørnehaven og når teksten er grøn er det gældende for Naturvuggestuen.

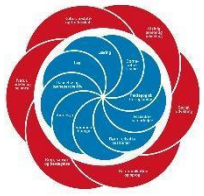
Opsætningen er i henhold til fremsendte retningslinjer fra Ikast-Brande kommune.

Lovgrundlag

Den pædagogisk læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogisk læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen Den styrkede pædagogisk læreplan, Rammer og indhold.

Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan.

Præsentation af tilbuddet

Friskolen i Thorlund med Naturbørnehave og Naturvuggestue

Naturbørnehaven og -vuggestuen er en integreret del af Friskolen i Thorlund og arbejder efter det samme formål og værdigrundlag.

Friskolen i Thorlund er en Grundtvig-Koldsk friskole forankret i et skolesyn, hvor den enkelte har frihed under ansvar og det at være barn, har værdi i sig selv.

Formål

- Naturbørnehaven og -vuggestuen samt Friskolen er den overskuelige ramme for oplevelser, nærvær og gensidig respekt
- Udgangspunktet for hverdagen tages i såvel det enkelte barn som i et forpligtende fællesskab
- Børnenes trivsel, dannelse og sundhed er et fælles ansvar for vuggestue, børnehave, skole, forældre og børn

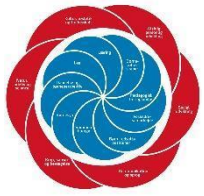
Naturbørnehaven og -vuggestuen vægter

Naturbørnehaven og -vuggestuen har, fokus på trivsel, sundhed og værdigrundlaget i øvrigt, fokus på naturens betydning og vigtigheden af, at børnene lærer at bruge naturen miljøbevidst til både leg og læring.

4

I dagligdagen fokuseres der på

- At der arbejdes på en stærk relation mellem barn og voksen til enhver tid
- At leg er drivkraft for udvikling
- Gode sociale fællesskaber mellem børnene - store som små fællesskaber
- Hvordan de fysiske rammer – herunder naturen – understøtter barnets udvikling
- At læring sker gennem leg, indlevelse, eksperimenter og fordybelse
- At samme læring tager udgangspunkt i børnenes behov, forudsætninger og potentialer
- Sundhed både fysisk, ernæringsmæssigt og mentalt
- At børnene skal have en mangfoldighed af oplevelser; herunder udflugter
- Hvordan børnenes sanser stimuleres; eksempelvis via sang og fortælling
- At arbejde med det hele barns kompetencer som en naturlig del af den pædagogiske metode
- At forældrene sikres rammer og muligheder for reelt at tage medansvar for Naturbørnehavens og -vuggestuens drift og udvikling

Det grønne flag

Vi har hele året stor fokus på naturen og udelivet. Naturen byder på en mangfoldighed af muligheder:

- Ro til fordybelse
- Stor tumleplads til fysiske udfoldelser
- Udvikling af børnenes grov- og finmotorik
- Færre konflikter børnene imellem, da der er højt til loftet og plads til store armbevægelser
- Et oplevelsessted, som appellerer til fantasien og kreativiteten
- Årstidens forskelligheder

Børnene lærer at bruge naturen på en aktiv og oplevelsesrig måde og samtidig udvise forståelse og hensyn til naturen. Børnene lærer at indgå i et naturligt kredsløb, hvor ressourcer bruges bevidst og uden unødvendigt spild.

Vi forsøger hvert år, med succes, at leve op til Friluftsrådets grønne mærkeordning for institutioner, "Det Grønne flag", som arbejder med fokus på udeliv, natur, miljø, biodiversitet samt en grøn og sund hverdagskultur.

Vi er

Afdelingsleder for børnehaven og vuggestuen – Helle Handberg

Pædagog i børnehaven – Anette Kragssig

Pædagog (assistent) i børnehaven - Anita Rasmussen

Pædagog i børnehaven – Dorthe Eskesen

Pædagogmedhjælper i børnehaven – Thea Mogensen

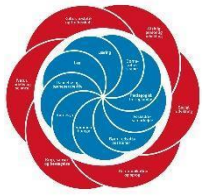
Pædagog i vuggestuen - Lykke Lange

Pædagog (assistent) i vuggestuen - Grethe Rasmussen

Pædagog i vuggestuen – Josephine Gandrup

Michelle Mathiassen – pædagogmedhjælper i vuggestuen og børnehaven

Leder af skole, børnehaven og vuggestue - Søren Falsig

Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter og daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

Sådan gør vi hos os

Børnenes leg

Vi vægter den frie leg, men vi er også tæt på legen, fordi der både er vuggestue og børnehavebørn – vi guider og opfordrer til samarbejde og fællesskab.

Dette gør vi for at

- være gode rollemodeller for børnene
- guide dem i legen
- hjælpe alle børn til at lege i løbet af dagen
- hjælpe børn ind i fællesskaber.

Vi voksne skifter mellem at være foran i legen og styrer legen. Andre gange er vi ved siden af legen for at støtte og guide. Andre gange er vi bagved, hvor vi observerer udviklingen af legen.

6

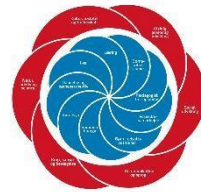
Planlagte vokseninitierede aktiviteter

Vi arbejder med aktiviteter, hvor vi voksne på forhånd har struktureret, hvilke børn der skal lege sammen. Formålet med dette er, at vi voksne er på sidelinjen eller kan være en del af legen, hvorfra vi kan støtte og guide de børn, der fx er i udsatte positioner.

I vuggestuen og børnehaven har vi i perioder motorik med Amanda (motorikpædagog). Amanda har planlagt dagens motorik hjemme, så legen er voksenstyret. Motorikken tager udgangspunkt i grundmotoriske aktiviteter, såsom løbe, kaste, kravle og hoppe. Hver gang er opbygget med både nogle nye og nogle genkendelige aktiviteter.

I børnehaven planlægges der aktiviteter 14 dage frem til vores disponibeltid. Her bliver der planlagt hvilke aktiviteter og hvilke børn, som skal være med i de enkelte aktiviteter. Der bliver f.eks. planlagt kreative aktiviteter, gåture ud af huset, legegrupper, sproggrupper, tema omkring forskellige naturaktiviteter.

Vuggestuen planlægger løbende hvad der er af forskellige temaer og aktiviteter. F.eks. køkkenhaven, bamseuge, forskellige kreative aktiviteter, gåture i nærmiljøet.

Spontane aktiviteter

Hver dag er der plads til spontane aktiviteter fra både voksne og børn, og vi prøver så vidt det er muligt at fange f.eks. børnenes ideer. Hvis et barn efterspørger en tidligere aktivitet/leg, sætter vi legen/aktiviteten i gang, så snart der er mulighed for det.

Dagens aktiviteter opstår i vuggestuen, ud fra børnenes behov, vejr og antal af børn, og planlægges herudfra. Vi prøver så vidt det er muligt at fange børnenes små initiativer til forskellige lege og aktiviteter.

Daglige rutiner

Morgenmaden er fælles for børnehaven og vuggestue og er til rådighed fra 6:15-7:15.

Efter morgenmaden er der fri leg på både børnehavens og vuggestuens legeplads. Børnene kommer løbende inden formiddagsmaden og de sidste børnehavenbørn trækker op på børnehavens legeplads.

08.30 - Formiddagsmad med sang og gennemgang af dagens program

09.00 - Aktiviteter (planlagte og spontane)

10.45 - Frokost (fælles eller i små grupper)

11.30 - Sovebørn puttes

12.30 - Fri leg og der afholdes pause på legepladsen

13.45 - Eftermiddagsmad

14.00 - Sovebørn står løbende op

15.30 – Børnehaven og vuggestuen samles og leger på vuggestuens legeplads

7

Alle måltider bliver serveret fra friskoles køkken med undtagelse af børnehavens bålmales dage.

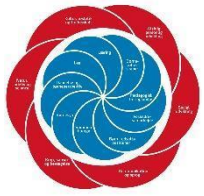
Eftermiddagsmad serveres i børnehaven cirka klokken 13:45, og i vuggestuen efterhånden som børnene vågner.

På børnenes garderobe-rum hænger der billeder af børnene. Dette er med til at give børnene et tilhørsforhold og ejerskab til vuggestuen/børnehaven.

Efter frokost bliver alle sovebørnene puttet i enten barnevogn eller krybbe. Som udgangspunkt sover alle børnene, så længe de kan, og de får eftermiddagsmad efterhånden, som de vågner.

Inddragelse af børnenes perspektiv

I hverdagen prøver vi at inddrage børnenes perspektiver igennem vores struktur, hvor der er mulighed for medbestemmelse og egen indflydelse på aktiviteter og legen. Hvert enkelt barn har sine egne behov, som vi prøver at tilgodese i de rammer vi har. Vi lytter til børnene både verbalt og kropsligt, og efterlever deres ønsker og behov, så vidt det er muligt.

Pædagogisk-didaktiske overvejelser

Vi har i gennem året forskellige planlagte projekter/temaer som både kan være traditionsrige, kulturelle og nye. Det kan fx være januar måneds fugle projekt.

Her er målene

- at børnene får viden om et bestemt emne
- får trænet motorikken ved at klippe, skrive og tegne samt bruge kroppen i forhold til at komme ud og spotte fugle i ujævnt terræn, øve sig i at lytte til fuglene, og lege forskellige regellege omhandlende emnet.

I sådanne projekter er børnene ofte opdelt i små grupper. Både for at give mulighed for større læring men også for bedre at kunne inkludere.

Som en ny tradition afholder børnehaven og vuggestuen bedsteforældredag. Her inviteres bedsteforældrene til at deltage i børnenes hverdag, så de får et indblik i, hvad det er for et miljø børnene færdes i til daglig. Her er der mulighed for forskellige aktiviteter, såsom krible krable banko, modellervoks, tegne, tegne på sten og snobrød ved bålet mm.

Eksempler

Planlagte vokseninitierede aktiviteter

Vi er i løbet af ugen delt op i små grupper. Om fredagen prioriterer vi det store fællesskab ved "Fælles Fredag". Her er der planlagte aktiviteter med f.eks. regellege på boldbanen, gåture, bålaktiviteter mm, som oftest også passer til det tema vi har kørende.

Vuggestuen har i løbet af ugen planlagte gåture ud af huset, hvor der er fokus på børnenes motoriske udvikling. Samtidig er der fokus på den sproglige udvikling, da gåturene giver mulighed for mange gode snakke.

Til formiddagsmad starter vi med navnesang, året drejer, tip-tap-tønde, rim og andre sange for at skabe genkendelighed. Her er der også mulighed for at børnene kommer med forslag til de sange de gerne vil synge igen.

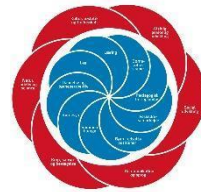
Spontane aktiviteter

Spontane aktiviteter opstår hele tiden. F.eks. når et barn gerne vil finde dyr på legepladsen, spille fodbold, når børnene finder på deres egen regelleg som f.eks. "Los efter Gnu"(fangeleg) eller når børnene gerne vil lave forskellige kreative ting, så findes det oftest frem og legen bliver leget så vidt det er muligt.

Når vi finder klapvognen frem, inspirerer det børnene til at være med til at bestemme dagens mål med gåturen. F.eks. til fårene eller hønsene.

Musik, sang og finde krible-krabledyr kan nemt opstå spontant på legepladsen.

Børnene kan vælge at lave puslespil, tegne osv.

Daglige rutiner

Vi opfordrer til at børnene selv går ind af lågen, når de kommer om morgenen. Dette er med til at give ejerskab, og de selv indtager dagen i vuggestuen og børnehaven.

I garderoben har vi bl.a. fokus på selvhjulpethed og dermed fokus på mestring af eget liv. Når børn mestrer ting, giver det større selvværd/selvtillid, tro på egne evner og tro på, at man godt kan, når man øver sig

Vi har også fokus på, at børnene kan hjælpe hinanden. Herigennem øves der at være omsorgsfuld, opmærksom på hinanden og være en god ven.

Det samme gør sig gældende til spisetider, udover vi taler om maden, hvad skal vi spise, hvad er der på rugbrødsmitterne, så øver vi også at sende maden videre til den, der ikke kan nå.

Til samling og spisetider kan vi have navneopråb, både for at se om vi alle er tilstede, men også for at give børnene en følelse af at være en vigtig del af en gruppe, og de er savnet, når de ikke er i børnehaven og vuggestue.

Inddragelse af børnenes perspektiv

Børnene kan om morgenen have medbragt noget hjemmefra, som de gerne vil fortælle om og vise. F.eks. have lunger med fra en ged, som lige er blevet slagtet, et dyr som lige er blevet påkørt, eller uld fra et får. Her får børnene indflydelse på, at dagen og snakken kommer til at have et særlig fokus. Børn og voksne får herigennem et indblik, i hvad der sker hjemme ved det enkelte barn.

9

Et barn kan om morgenen fortælle om et dyr eller en maskine, det har set. Vi kan finde dyrene frem fra kassen eller en bog, så vi voksne kan støtte barnet i deres oplevelse og derigennem få en aktivitet igangsat.

Pædagogisk-didaktiske overvejelser

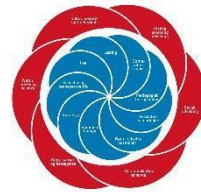
Hver 14. dag har vuggestue og børnehaven på skift disponibel tid, hvor der indarbejdes de pædagogisk - didaktiske overvejelser sådan, at vi når omkring de mål, som vi har sat for det enkelte barn, gruppen og hverdagen.

Vi evaluerer løbende på, om vi er på rette vej og justerer ligeså løbende.

Læringsmiljøet understøtter børns brede læring

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring, herunder nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse, indenfor og på tværs af følgende temaer:

- 1) Alsidig personlig udvikling
- 2) Social udvikling.
- 3) Kommunikation og sprog
- 4) Krop, sanser og bevægelse.
- 5) Natur, udeliv og science
- 6) Kultur, æstetik og fællesskab.

Børns brede læring på tværs af temaerne

Sådan gør vi hos os

Mange af de daglige aktiviteter, rutiner i børnehaven og vuggestuen findes der læring på tværs af temaerne.

De fleste af vores aktiviteter foregår udenfor, og tager udgangspunkt i naturen og med inddragelse af naturen. Så en dag i børnehaven og vuggestuen, hvor der er sat en jagt ind på smådyr, handler det om natur og videnskab, samarbejde, fællesskab, venskab, sociale relationer, motorik både fin og grov, sproglig opmærksomhed og personlig udvikling.

Når vi har vores planlagte aktiviteter/temaer, prøver vi at komme omkring så mange læreplanstemaer som muligt, så børnene også får så mange forskellige måder at modtage læring på. Dog kan vi i en aktivitet have særlig fokus på et enkelt læreplanstema, som f.eks. den sociale kompetence, hvis vi tænker der er brug for dette i børnegruppen.

Vi har vores årsplan, hvor vi har planlagt vores traditioner, temaer og aktiviteter. Så som jul, fastelavn, påskefrokost, Sankt Hans, æblefest mm.

Vi er et stort fælles hus med vuggestue, børnehave og skole, og har derfor en stor aldersspredning. Vi deler vores legeplads, og dette giver mulighed for at observere hinanden, lære af hinanden, tage hensyn til hinanden på tværs af alder.

10

Eksempler

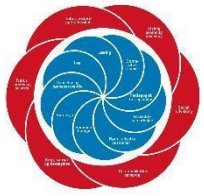
I garderoben øves der mestring af eget liv og selvhjulpethed ved at øve sig i at tage tøj på. Når lynlåsen skal lynes øver man finmotorikken, hvor de voksne støtter og opmuntrer. Ligeledes er der fokus på det sproglige, med mange gode snakke. I garderoben har vi også opmærksomhed på at være en god ven, måske jeg kan hjælpe min ven med at få lynet sin jakke eller finde sin hue.

Ved frokost gør det samme sig gældende vedr. sproget, da vi taler om, hvad spiser vi, hvor kommer det fra og hvad vil det sige, at være madmodig? Vi øver at sende maden videre, og til frokost kan vi have højtlesning.

Børns brede læring inden for temaerne

Alsidig personlig udvikling

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn, social og kulturel baggrund.

- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering

Sådan gør vi hos os

Vi tilrettelægger læringsmiljøet, så det understøtter barnets muligheder for at indgå i relationer og fællesskaber, både store og små fællesskaber. Alle børn skal føle sig set og budt velkommen, når de kommer. Vi har navneopråb, således barnet føler sig, som en del af et fællesskab.

Vi arbejder med spejling, således børnene får en følelse og styrkelse af egen identitetsfølelse.

Vi arbejder med forskellige gruppeinddelinger af børnene, således vi bedre kan understøtte det enkelte barns behov og zonen for nærmeste udvikling.

Vi bevæger os rundt i kendte og ukendte miljøer, hvilket giver børnene forskellige muligheder og udfordringer, såsom motoriske og sproglige udfoldelser.

Gentagelser er en del af dagligdagen, da det er med til at give børnene mod og tillid til at eksperimentere.

11

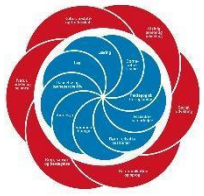
Eksempler

Når børnehaven har et temaforløb, så deles børnene ofte op i forskellige små grupper til de enkelte aktiviteter. Nogle gange deles børnene årgangsvis og andre gange er det efter, hvor langt de er i deres udvikling. Herved bliver hvert barn set ud fra deres kunnen og kan indgå i aktiviteten på samme niveau som resten af gruppen. Barnet oplever herved succes og mestring og en del af det lille fællesskab.

Når vuggestuen går ture ud ad huset, f.eks. til fårene, så er de yngste opmærksomme på hinanden i barnevognen. De større børn holder hinanden i hånden, ved barnevognen eller ved en voksen. Efterhånden som barnet bliver ældre, mere mobilt og selvhjulpent, oplever børnene at de kan gå noget af vejen og til sidst hele vejen rundt om Risager. De oplever hver gang en form for mestring. De yngste iagttager og spejler sig i de ældre og prøver selv mere og mere.

Social udvikling

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Sådan gør vi hos os

Vi har i både børnehaven og vuggestue stor fokus på at alle børn og forældre bliver mødt og set med smil og varme fra de voksne, når de kommer ind om morgenen.

Vi understøtter den sociale udvikling gennem store og små fællesskaber. I strukturerede aktiviteter såsom samling og i børnenes leg, som foregår over hele dagen.

Vi tilpasser læringsmiljøerne til børnene efter deres forskelligheder og behov. Vi arbejder med begreberne omsorg og respekt for hinanden.

Vi arbejder med understøttende legeværksteder, hvor vi pædagoger veksler mellem at gå foran i legen, ved siden af eller bagved for at understøtte børnene i deres deltagelse i fællesskabet. Alle børn kan deltage på hver deres niveau, uanset alder og kompetence. Selv helt små vuggestuebørn inkluderes i legen, uden selv at være aktiv. F.eks. når de større børn kommer og "serverer" noget for de voksne, tilbyder de også noget til de helt små.

Eksempler

Vi arbejder i børnegruppen med begrebet omsorg og det at være en god ven og kammerat.

Vi italesætter overfor børnene, at vi i børnehaven kan holde alle i hånden eller vi kan sidde ved siden af alle. Vi viser herigennem at alle børn er velkomne og alle har betydning for vores fællesskab. Så når der f.eks. leges "jeg gik mig over sø og land", så kan vi lave en rundkreds uden at det har den store betydning, om vi står ved siden af ens bedste ven, da vi har respekt og tolerance for hinanden.

12

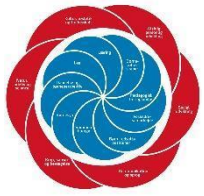
Vi er opmærksomme på hinanden når vi går ture. Her hjælper børnene hinanden, hvis de falder og de er opmærksomme på om alle er med.

Vores daglige navnesang ved formiddagsmaden giver og fremmer opmærksomhed på om alle er tilstede, og giver barnet en følelse af at være en vigtig del af et fællesskab.

Børnene er opmærksomme på hvem der er hvem, og hvem der er syg eller holder fri.

Kommunikation og sprog

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.

- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Sådan gør vi hos os

Vi kobler krop og sproglige aktiviteter sammen, da børn lærer gennem kroppen. Ord og historier huskes bedre, når de sanses og opleves kropsligt og socialt.

Der igangsættes aktiviteter, der understøtter børnene i at være aktiv deltagende og gøre sig erfaringer i at bruge sine sproglige kompetencer. Barnet øver sig på at lytte, tale og bruge sin egen stemme.

Vi er bevidste om, at vi som voksne er tydelige rollemodeller, som skaber sammenhæng mellem den verbale og nonverbale kommunikation.

Forældrene bliver involveret i barnets sproglige læring gennem daglig dialog, forældresamtaler, hverdags opslag, fredagsbreve og konkrete opgaver.

Børn, som er sproglige udfordret, iværksættes der særlige tiltag i samarbejde med forældre og PPR.

Vi har endvidere tilknyttet en motorikpædagog, som kan have særlig fokus på de sprogligt og motorisk udfordrede børn.

Bøger er lettilgængelige for børnene både i børnehaven og i vuggestuen. Vi læser sammen med børnene på deres opfordring eller som en planlagt aktivitet. Så vidt det er muligt er der højtlesning til spisning i børnehaven.

13

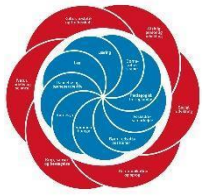
Vi bruger musik og sang meget både i vuggestuen og i børnehaven. Her bruger vi mange sange med fagter. Det understøtter sproget for det lille barn, der ikke nødvendigvis har sprog, men med fagter alligevel kan deltage. Det er en god måde at styrke barnets sprogkunderskaber på og støtter sproget før sproget. Vi synger de samme sange mange gange, for det kan børnene lide og i vuggestuen lærer børnene hurtigt at sige "igen".

Vi har fokus på, at sproget udvikles alle steder og hele tiden, så sproget udvikles f.eks. når vi er i garderoben, legepladsen, på vores cykelture, gåture, højtlesning på biblioteket, musikalsk legestue, i kirken osv.

Eksempler

Når vi i børnehaven har et specielt tema, f.eks. sommerfugleprojekt, prøver vi at indtænke sproget. Her synger vi om sommerfugle, fortæller historier om sommerfugle, går på sommerfugle jagt. Vi har plancher op om sommerfugle, hvor der er vist de forskellige arter. Vi leger forskellige lege omkring sommerfugle. Vi prøver at få så mange ord på hvert enkelt tema og prøver at udvide børnenes ordforråd og viden om det enkelte tema igennem forskellige måder at lære på.

Når vi i vuggestuen f.eks. går en tur op til fårene styrker vi sproget, ved at snakke om det vi ser og møder på vejen. Vi snakker om året der skifter og vejret. Vi snakker om bær og planter. Vi snakker om hvad vi kan høre og hvor vi skal hen. Vi snakker om hvad fårene spiser og siger.

Herigennem får børnene udvidet deres ordforråd og en viden om mange begreber, både over- og underbegreber.

Vi er opmærksomme på at putte farver i sproget (den gule spand, den blå skovl) modsætninger (stor/lille) forholdsord (over/under) og bruge de rigtige ord, som vi ønsker børnene skal bruge (ikke rapand og futtog).

Krop, sanser og bevægelse

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse

Sådan gør vi hos os

Vi bruger naturen som læringsrum og vi starter hver dag udenfor. Vi vægter den daglige bevægelse højt og det kuperede terræn er med til at udfordre børnenes motorik. En gang om ugen har vi motorisk træning med en motorikpædagog skiftevis mellem børnehaven og vuggestuen.

Vi bruger skoven og nærmiljøet, hvor børnene øver sig i at gå selv, de skal op og ned af skrænter, klatre og trille. Vi går gerne til steder, hvor selv helt "nybegyndere" kan komme ned fra klapvognen og øve sig, måske bare noget af vejen. Vi har gynger og snurretop til styrkelse af den vestibulære sans.

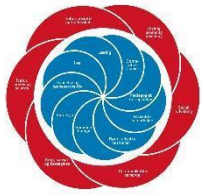
Vi voksne er opmærksomme på kun at støtte/hjælpe, når det er allermest nødvendigt. Vi har en stor naturlegeplads med rig mulighed for bl.a. at klatre i træer og bygge huler.

Vi bruger naturen og smager på den. Vi har bede med urter og forskellige blomster som vi dufter og smager på. I forbindelse med bålmad snitter/skræller vi æbler og kartofler for at styrke finmotorikken.

Vi prøver at undgå at "bremse" børnene i deres motoriske udfordringer. Vi er opmærksomme på vigtigheden af forskellige underlag (hård, blød, vådt, mudret, græs, grus, asfalt, lige, ujævn, skrå, bakke op, bakke ned). Børnene skal ikke bæres, hvis de kan gå selv.

Eksempler

Når vi arbejder med vores forskellige temaer, så prøver vi at lære med kroppen. Vi har ofte en fællesleg på boldbanen som omhandler vores tema. Det kan være vores krabbeuge. Her leger vi krabbelegen. En leg hvor vi lærer om hvordan krabben bedst bevæger sig, hvad kan krabber lide at spise og hvad sker der, hvis en krabbe bliver spist. Dette læres

igennem en fangeleg, hvor vi samtidig har fokus på vores krop, hvor vi skal bevæge os på en bestemt måde og øver os i rum-retningssans. Hvor er jeg i forhold til de andre børn? Vi har i bålhytten sakse og blyanter til rådighed, så børnene selv kan gå til og fra og øve finmotorikken igennem dette.

Vi har hvert år i uge 41 motionsuge. Her har vi særlig fokus på krop og bevægelse og sanser. Her er vi på gåture i ujævnt terræn, sansebade, massage, fælleslege, motorikbane og motionsdag sammen med skolen. Alt sammen er med til at styrke kropsbevidstheden.

Der er meget bevægelse i en gåtur til fårene. Der er flere forskellige underlag som asfalt, fliser, grus, græs og sand. Vi bruger sanserne, hvor vi snuser, dufter, smager, ser, føler, lytter på det vi ser på vores vej. Vi udfordrer vores muskel/led sans ved at gå og kravle op ad bakker og skrænter.

På legepladsen kan vi gynge, klatre, kravle, trille, rulle, cykle, løbe, hoppe, rutsje og meget mere. Vi har mange små dukkevogne, som kan give mere motivation, når børnene skal lære at gå.

Ved årstidens skiften, skifter også terræn og børnenes påklædning og fodtøj er med til at give nye oplevelser og udfordringer.

Natur, udeliv og science

15

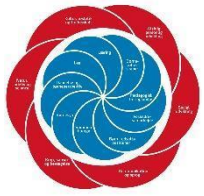
- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundenhed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Sådan gør vi hos os

Vi er en naturbørnehave og naturvuggestue. Vi åbner og lukker udenfor hele året rundt, så børnene møder ind om morgenen i deres udetøj, klar til at indtage naturen. Vi er ude i alt slags vejr, i kortere eller længere tid alt efter børnenes størrelse og mobilitet.

Naturen er vores pædagogiske læringsrum, hvor der er plads til fysisk udfoldelse, ro til fordybelse og udvikling af børnenes sociale kompetencer og den frie spontane leg. Når vi tilrettelægger vores projekter og forskellige aktiviteter, bruger vi naturen som vores pædagogiske arena. Dermed bliver aktiviteterne bygget op omkring en mangfoldighed af sanseindtryk, mulighed for kropslig udfoldelse og leg med naturens materialer og elementer.

Naturen giver anledning til friluftsliv og en afhængighed og samspil med vejrlig og medleven i årstidernes skiften (sol, regn, sne, blæst). Omgang med levende organismer og eksperimenterer med fysiske fænomener. Vi kigger på insekter og dyr, både på

legepladsen, og når vi går tur. Vi har generelt fokus på forskellige dyr i naturen, og hvordan disse lever og udvikler sig.

Vi har i mange år samarbejdet med friluftsrådet omkring det grønne flag og aktiviteterne omkring grønne spire. Hvert år deltager vi f.eks. i aktiviteter omkring Naturens Dag og i Affaldsindsamlingen.

Vi har køkkenhave, hvor vi arbejder med fra jord til bord, og bruger ofte vores afgrøder til forskelligt bålmad.

Vi har et godt samarbejde med vores naboer, hvor vi må besøge dem og ser til deres dyr, f.eks. får, ænder, heste, køer og høns.

De helt små børn får også lov til at kravle rundt på legepladsen, i skovbunden, på grusvejen, i hønsegården og "mærker naturen".

Eksempler

I løbet af et år har vi mange små temaer, som alle tager udgangspunkt i naturen. Vi har vores årlige krabbetur, hvor vi i ugens løb har lært om krabber på forskellig vis. Vi slutter af med at tage til Husodde Strand for at fange krabber. Her får børnene mulighed for at se og føle hvordan en ægte krabbe ser ud. Hvordan kan vi se forskel på en han og hun krabbe? Går de faktisk sidelæns? Tør vi holde en krabbe og kan de virkelig lide spegepølse? En sådan tur i naturen er også med til at styrke fællesskabet i vores børnehave.

Vi har i løbet af året også fokus på hvordan vi passer på vores dyr. Når vi fanger insekter og frøer, snakker vi om, hvordan passer vi på dem og lærer at være nænsomme. Vi lærer f.eks. om fugle og laver mad til dem. Børnene får også mad med hjem til deres egne fugle i haven. Herved trækker vi en rød tråd fra børnehave til hjemmet.

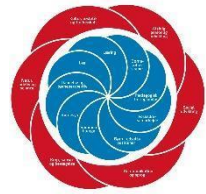
Vi bruger hver dag legepladsen og nærmiljøet til at lege i og udforske. Vi er ude i alt slags vejr, og mærker de fire årstider med regn, blæst, sne, sol. Dette giver forskellige oplevelser og muligheder for at eksperimentere med vand, vandpytter, kælke i snevejr, snakke om blæsevejr og solens dejlige stråler. Og nogle gange ser månen lyse hele formiddagen.

Vi kigger og snakker om dyr og insekter hele året rundt og fodrer fugle på legepladsen hele året rundt.

Vi skriver vores navne på vinbjergsnegle og følger dem på legepladsen. Vi har et kamera i en fuglekasse på legepladsen og følger fugle og unger på en skærm i vinduet.

Kultur, æstetik og fællesskab

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.

- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier

Sådan gør vi hos os

Idet vi er en lille institution, har vi ikke så mange børn med forskellige kulturer. Men vi er alle forskellige og kommer med forskellige baggrunde. Idet vi er en friskole er det også et bevidst valg fra forældrenes side at blive en del af vores fællesskab.

Vi består både af det helt store fællesskab med både skole, børnehave og vuggestue, hvor vi alle arbejder ud fra det samme værdigrundlag. Vi færdes sammen rundt i huset og især på vores legeplads. Herigennem lærer børnene at se forskellighederne, forskel på alder og vise hensyn til hinandens behov.

Vi fejrer årstidens højtider - jul, fastelavn og påske, med alt hvad det indebærer med f.eks. jule- og påskefrokost og tøndeslagning. Vi har også vores årlige traditioner med forældrekafe og æblefest, og vi holder julefest og sommerfest sammen med skolen.

Børnene har i løbet af dagen mulighed for at udfolde sig kreativt igennem tegne, male og klippe, hvor de selv kan gå fra og til. Der er mulighed for forskelligt legetøj, hvor der kan leges og konstrueres forskellige kreative konstruktioner.

Vores legeplads giver mulighed for fordybelse og kreative processer i alle vores små kroge og tilbud.

Vi deltager i de kulturelle tilbud som kommunen tilbyder som f.eks. kirkegang til jul, præriefest og musikalsk legestue.

Eksempler

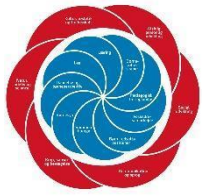
Når vi i løbet af året har vores temaer prøver vi også at lære igennem det kreative. Det betyder at der f.eks. bliver fremstillet og tegnet krabber på forskelligvis. Når vi har fugleprojekt så tegnes og males der fugle og vi snakker om, hvordan de forskellige fugle ser ud og kan der måske opstå nye arter, som børnene selv finder på.

Når vi finder dyr og planter som vi skal artsbestemme, så finder vi telefonen frem og finder ud af hvad f.eks. dyret hedder, hvad den spiser og hvor det lever.

Vi deltager i musikalsk legestue på biblioteket og i kirken. Vi tager til præriefest og holder bamsefest og er med til vores æblefest.

Når vi besøger Risager snakker vi ofte med Ellen og Niels Jørgen, og bliver inviteret til jul.

I forbindelse med bamse-ugen har alle vuggestuebørn deres egen ynglings-bamse med hver dag. Vi klipper og maler bamser, synger bamse sange, øver bamse rim og slutter ugen af med en bamsefest for forældre, hvortil vi bager bamseboller.

Vi har heldags besøg på Naturlegepladsen i Hedegård. Forældrene afleverer børnene på legepladsen om morgenen og henter børnene igen på stedet om eftermiddagen. I forbindelse med afhentning er der forældrekaffe og hygge for forældre og søskende. Her inviterer vi også de nye børn og forældre med, som skal starte i vuggestuen i løbet af nogle måneder.

Børn i udsatte positioner

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så deres trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.

Sådan gør vi hos os

Vi er i vores dagligdag også særligt opmærksomme på børn i udsatte positioner.

Vi oplever i kraft af, at vi er en naturbørnehave, at netop de børn, som kan have det svært indenfor, har en nemmere hverdag udenfor. De bliver ikke forstyrret af et højt støjniveau. Vi oplever desuden at naturen er rummelig, hvor der er plads til alle, de stille, de forsigtige, de højtråbende, dem der er kropslige osv.

Vi er i vores aktiviteter/forløb også opmærksomme på de sårbare børn, hvor vi f.eks. deler børnene op i mindre grupper, således vi nemmere kan lave inkluderende arbejde.

Vi voksne guider og sætter ord på børnenes handlinger og lege, så de misforståelser, der kan opstå, evt. kan undgås. Børnene lærer at spørge, om de må låne bilen i stedet for bare at tage den. Vi italesætter, når barnet gør noget godt.

Vi laver særlige tiltag for det enkelte barn og vi har et tæt samarbejde med PPR, hvor vi afholder møder og laver aftaler om hvilke tiltag, som vil være hensigtsmæssige.

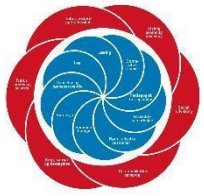
Eksempler

Vi deler rigtig meget børnene op i mindre grupper, for at tilgodese de børn med særlige behov. Det er både til aktiviteter og i spise situationer.

Vi laver særlige tiltag for det enkelte barn med særlige behov som f.eks. fastlagte pauser med pausekasser, eller have små gule sedler med hjem, med info om dagens aktiviteter.

I vuggestuen tilpasser vi dagen og aktiviteterne efter de børn, der er der den enkelte dag. Vi tager så vidt det er muligt individuelle hensyn, og i et tæt samarbejde med forældre laves der aftaler om hvordan det enkelte barn har det bedst i vuggestuen.

Nogle dage er det muligt at gå en tur med få børn eller blive tilbage på legepladsen med få børn, mens de andre går en tur.

Samarbejde med forældre om børns læring

Sådan gør vi hos os

Vi har i både vuggestuen og børnehaven daglig dialog med forældrene omkring deres børn og afholder også samtaler. Her er det muligt at gå mere i dybden omkring det enkelte barns trivsel og udvikling.

I ugebrevet lægger vi billeder og tekst ud, som viser, hvad vi har været optaget af, og en plan over næste uges aktiviteter.

Vi vægter et godt og trygt samarbejde med forældrene omkring barnets trivsel og læring. Dette har stor betydning for barnet, forældrene og for det pædagogiske personale. Samarbejdet er nøglen til at forstå barnet bedst muligt og muligheden for at se barnet fra forskellige perspektiver. Fra børnenes start i vuggestue/børnehaven er vi optaget af at lære forældrene godt at kende, således forældrene bliver trygge og denne tryghed oplever vi, smitter af på børnene.

Forældrene deltager i arbejdslørdage, hvor de laver ting både inde og ude på legepladsen, som kommer deres børn til gode. Her lærer forældrene også hinanden at kende indbyrdes.

19

Eksempler

I børnehaven vægter vi den daglige kontakt meget og har daglige samtaler med de fleste forældre om, hvordan dagen er gået.

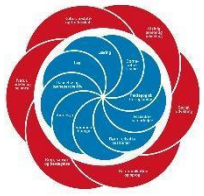
Efter ca. et halvt år afholder vi en opstartssamtale, hvor vi tager udgangspunkt i dialogprofilen. Her snakkes der også eventuelle udfordringer. Igen når barnet bliver omkring de fem år afholder vi en samtale igen, omhandlende kommende skolestart. Der er altid plads til behovssamtaler og det er både os som børnehave men også forældrene, som kan bede om et møde.

Inden barnet starter i vuggestuen holder vi en opstartssamtale med forældrene. Vi ønsker at høre om barnet og lære forældrene lidt at kende.

I opstartsfasen er det muligt for forældrene at deltage lidt i vores dagligdag, og i samarbejde med forældrene vurderer vi, hvornår barnet er klar til at være alene i vuggestuen.

Når barnet har været i vuggestuen i ca. 6 måneder holder vi en samtale med forældrene om, hvordan opstarten har været og hvordan barnet trives.

Inden barnet flyttes over i børnehaven, holder vi en samtale med vuggestue, børnehave og forældre sammen. Her kigger vi på den dialog profil, vi hver især har lavet på barnet.

Inddragelse af lokalmiljøet

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.

Sådan gør vi hos os

I vuggestuen og børnehaven bruger vi lokalsamfundet flere gange om ugen. Vi har meget kontakt til Ellen og Niels Jørgen der bor på Risager. Her kommer vi flere gange om ugen hele året rundt.

Vi følger de små lam, der bliver født om foråret, samler brød og grøntsagsrester fra til fårene, og nyder at vores gåtur har flere formål.

Vi har også flere steder i byen, hvor vi må fodre høns, ænder og heste.

Det giver god mening, at vi ikke smider brød og grøntsager ud, som kan komme andre til gavn.

Vi har også en aftale om, at vi gerne må lege på krocketbanen i byen. Her er der også små skrænter, der giver gode motoriske udfordringer til de små, og der er god plads til løbeture.

20

Eksempler

Til jul afleverer vi en lille julehilsen til Ellen og Niels Jørgen som tak for året, der er gået, og straks bliver vi inviteret ind i stuen, hvor der ved brændeovnen blev serveret chokolade til børn og voksne.

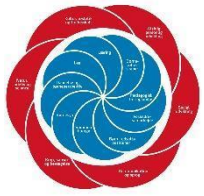
Ellen ringer til skolen, når der bliver født nye lam, hvis ikke vi har opdaget det. Vi kan også følge deres store køkkenhave. Vi får lov til at smage jordbær, gulerødder, brombær og ser de smukke blomster, der springer ud i løbet af foråret og sommeren. Her kan vi også se sommerfugle, humlebier, guldsmede og andre smukke insekter.

I forbindelse med vores årlige æblefest, deler vuggestuen indbydelser rundt til alle postkasser i hele Thorlund.

Her inviteres byens borgere og hvis folk har lyst, kan de komme med deres æbler fra haven og lave dem om til æblemost.

Vi tilbyder også at hente æbler i folks haver, hvis de har overskud. Det var der flere familier, der benyttede sig af.

Vi henter også juletræ til legepladsen ved vindmøllen.

Sammenhæng til børnehaveklassen

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.

Sådan gør vi hos os

Langt de fleste af børnehavebørnene fortsætter på Friskolen i Thorlund. Her er skolen, legepladsen og de voksne kendte, hvilket giver en tryk og nem overgang til skole. De voksne de kender fra børnehaven, kan de stadig finde på legepladsen i deres frikvarter.

De kommende skolebørn starter efter nytår i Hornugleklub, hvor vi mødes ca. tre formiddage om ugen. Her laves der forskellige aktiviteter, som vil være med til at gøre børnene skoleparate og give dem fællesskabsfølelsen over hvem de skal i skole med. Vi benytter også at gå i sfoen for at lege og lave aktiviteter.

Efter påske begynder børnene to gange om ugen om eftermiddagen at være en del af sfoens aktiviteter og spiser deres eftermiddagsmad der. Børnene kommer også en gang om ugen med til morgensamling sammen med skolen. Her bliver der sunget og givet fælles beskeder. De bliver en del af dette fællesskab og får en fornemmelse af lærerne, eleverne og strukturen.

Børnehave og skolen har et overleveringsmøde, så lærerne er helt parate til at modtage børnene.

21

Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

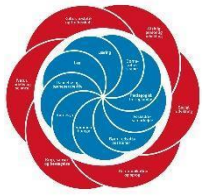
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelse af børnemiljøet skal inddrages.

Sådan gør vi hos os

Vi ønsker, at skabe gode trygge omgivelser som indbyder til god leg, nærvær med børn og omsorgsfulde voksne. Dette gælder både inde som ude.

Vi opholder os mest udenfor, da naturen er vores primære læringsrum. Her giver vores legeplads mulighed for mange forskellige rum til fordybelse, f.eks. klatrestativ, gravehullet bagerst på legepladsen, skoven, mooncar-banen og sandkassen. Der gives mulighed for at børn med forskellige behov kan fordybe sig i lege uden at blive forstyrret.

Vi har en institution, hvor tingene er i børnehøjde, og hvor børnene selv kan blive inspireret og nysgerrig på, hvad deres lege skal indeholde. Dette gælder både i vuggestuen og i børnehaven. Her er der mulighed for bøger, køkkenleg, lego, biler, puslespil osv. Vi har forskellige underlag til de mindste børn, som også giver små rum og afgrænsninger.

Vi vil indenfor skabe et legemiljø, som tager udgangspunkt i børnenes perspektiv. Vi arbejder med at indrette i forskellige rum, således der er mulighed til f.eks. fysisk udfoldelse, uforstyrret leg og til voksenstyret aktiviteter. Dette er også med til at kunne inkludere børnenes behov, alt efter om de har brug for ro, overskuelighed eller et afgrænset sted at lege, hvor de ikke hele tiden bliver forstyrret og afbrudt.

På vuggestuens legeplads har vi fået indrettet vores halvtags spiseplads med terrassevarmer og skydedøre. Her starter vi med fælles morgenmad kl. 6.15 og vuggestuen spiser her ligeledes frokost hver dag.

Eksempler

Når vi har vores forskellige temaer, så hænger vi forskellige billeder og plakater op som inspiration og viden. Herigennem får børnene mulighed for gode snakke og inspiration til nye lege. Eller lysten til at fortsætte og videreudvikle vores voksenstyret aktiviteter.

På væggen hænger der billeder af børnene sammen med deres familier og et billede af deres hus og deres husdyr eller yndlingsdyr. Det betyder, at alle børn har noget genkendeligt og personligt.